

ADJECTIVUL

I. Definiție:

Adjectivul este parte de vorbire flexibilă (își schimbă forma în funcție de genul și numărul substantivului pe care îl determină), care exprimă însușiri, calități ale substantivului.

Topica (locul în propoziție): Adjectivul stă, de obicei, după substantivul determinat, dar poate sta și înaintea acestuia, iar în acest caz, este articulat cu articol hotărât.

Ex: *Mare frumoasă/ Frumoasa mare...*

Numai atunci când **nu** determină un substantiv, putem vorbi de **substantivizarea adjectivului**:

Ex: *Frumoasa ieși la fereastra castelului.*

frumoasa – substantiv comun simplu, provenit din adjectiv

II. Felul adjectivelor

1. După structură

- a) **Simple:** înalt, scund, frumos, alb, roșu etc.
- b) **Compuse:** cumsecade, galben-verzui, socio-politic, binecrescută etc.

2. După flexiune:

- a) **Variabile** (își schimbă forma după gen și număr): bun/bună/buni/bune, mic/mică/mici, verde/verzi, tenace/tenaci (perseverent, ferm), dibace/ dibaci (îndemânatic, priceput), perspicace/perspiciaci (cu minte ageră), stângace/stângaci (care lucrează cu mâna stângă sau lipsit de îndemânare), precoce/precoci (care se dezvoltă fizic sau psihic înainte de vârsta normală) etc
- b) **Invariabile** (au formă fixă, indiferent de gen și număr):
  - Culori: gri, crem, bleu, maro, kaki, bej etc
  - Adjectivele terminate în „-ce”: vivace (ager, plin de viață, energic), atroce (de o mare cruzime, groaznic), feroce (sălbatic, sângheros, violent), locvace (care vorbește mult), propice (prielnic, potrivit)
  - Alte adjective: cumsecade, anume, așa, asemenea etc.

3. După proveniență:

- a) **Adjective propriu-zise:** *frumos, bună, deștept, curată, roșu, albastră* etc
- b) **Adjective provenite :**

- **Din verbe la participiu:**

Ex: *grădină udată, ochi plânși, filmul văzut, testele corectate* etc.

- **Din pronume:**

Ex: *acest băiat, această casă, cartea mea, stiloul meu, ai mei părinți* etc

- **Din adverb:**

ex: *așa fată, asemenea băiat, schimbări rapide*

- **Din numeral:**

Ex: *doi copii, întâia fată, zece ani* etc

III. Genul și numărul

ADJECTIVELE SE ACORDĂ ÎN GEN, NUMĂR ȘI CAZ CU SUBSTANTIVELE PE CARE LE DETERMINĂ.

Ex: Sămăna femeie își ducea zilele cu greu.

sărmana= adjectiv, genul feminin, numărul singular

Am găsit niște copii sărmani care își așteptau mama acasă.

sărmani= adjectiv, genul masculin, numărul plural

IV. Gradul de comparație al adjectivului – arată intensitatea calității

1. **Pozitiv:** bun

2. **Comparativ**

a) **de inferioritate:** mai puțin bun

b) **de egalitate:** tot așa de bun, la fel de bun

c) **de superioritate:** mai bun

3. **Superlativ**

a) **absolut:** foarte bun + extraordinar de/ teribil de/ extrem de/ nemaipomenit de/ grozav de/ din cale-afară de bun, bun-bun (prin repetiția cuvântului), buuun (prin lungirea vocalei), bun-rău (în limbajul familiar, cu tentă glumeață), bun de tot (însoțirea adjectivului cu o lată parte de vorbire) etc.

b) **relativ: - de superioritate:** cel mai bun

- **de inferioritate** (foarte rar folosit): cel mai puțin bun

Există adjective care **nu au grade de comparație:**

- cele care exprimă însușiri care nu pot fi comparate: *rotund, pătrat, dreptunghiular, viu, mort, complet, perfect, oral, principal, optim*

- cele care exprimă deja un superlativ: *enorm, colosal, gigantic, groznic, uriaș, veșnic, extrem, suprem, maxim*

- cele care arată originea: *românesc, arădean, european, țărănesc, eminescian*

- cele care se termină în „-ior”: *anterior, posterior, inferior, superior, interior, exterior*

- cele din domeniul științei sau tehnicii: *acvatic, petrolifer, oxidabil, osos, pulmonar, lexical, potabilă*

- compuse: *agroalimentar, socio-politic, termoizolant, audio-video*

V. Cazuri și funcții sintactice

1. **Atribut adjectival** (când determină direct un substantiv de la care preia și cazul)

Caz N: *Casa verde se află pe colț.* (determină subiectul „casa”)

Caz Ac: *Avea mâini frumoase, de pianistă.* (determină complementul direct „mâini”)

Caz G: *Din paginile frumoasei cărți, am aflat rețete utile.* (determină atributul „cărți”)

Caz D: *I-am dat elevului premiant cartea.* (determină complementul indirect „elevului”)

Caz V: *Carte frumoasă, cinste cui te-a scris!* (determină substantivul „carte” în cazul vocativ)

2. **Complement** (când determină un verb)

Complement circumstanțial de timp: *Îl știu de mic.* (de când îl **știu**?)

Complement circumstanțial de mod: *E mai degrabă frumos decât deștept.*

Complement indirect: *Din frumoasă, s-a făcut urâtă.*

3. Nume predicativ

Caz N: *Mama este harnică.* (determină verbul copulativ „este”)

VI. Valori stilistice

Cu ajutorul adjectivului se realizează compuneri expresive, contribuind la redarea unui limbaj artistic, care înfrumusețează textul.

1. Astfel, când adjectivul exprimă o însușire specială sau deosebită a adjectivului, acesta devine **EPITET**.

Epitetul este o figură de stil care redă însușiri deosebite, speciale, transmițând, totodată o anumită emoție.

Ex: Din marea *adormită* se ivi un soare *sângerând*...

Astfel, în loc să scrie „marea liniștită” sau „soare roșu”, autorul preferă cele două adjective mai deosebite pentru a reda atât pacea sau liniștea interioară, cât și o eventuală suferință sau durere sufletească dată de imaginea vizuală a sângelui.

2. **Epitetul personificator** – este figura de stil care exprimă atât însușiri speciale, deosebite, cât și omenești ale obiectelor, fenomenelor sau necuvântătoarelor.

Ex: *marea adormită, sălcii plângătoare, cerul trist, stele somnoroase etc.*

VII. Locuțiuni adjectivale

Locuțiunile sunt grupuri de cuvinte care pot fi înlocuite printr-un adjectiv

Ex:

Cu scaun la cap – înțelept

Cu capul în nori – visător

De seamă – important

De folos - folositor

(om) fără noroc – ghinionist

(om) cu stare – bogat

(om) de nimic – neînsemnat

(griji) de zi cu zi - zilnice